

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

# Ένας Δόν Κιχώτης με παντούφλες στην ιδιόκτητη δημόσια βιβλιοθήκη του

«ΠΩΣ ΕΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΑΝΤΟΝΙΟ ΜΑΛΜΟ ΕΝΑ ΠΛΗΚΤΙΚΟ ΒΡΑΔΥ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ». 10.000 ΤΟΜΟΙ ΚΑΙ ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ. ΜΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΝΕΚΡΟΚΕΦΑΛΗ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΕΙ...

"Εχετε ζήσει την πνευματική έρημιά της επαρχίας; Έχετε μετρήσει τις ώρες της; τις βραδιές της; "Αν όχι, τόσο το καλύτερο για σας. 'Η ίδια ή πλήξει, θα έπληττε... 'Αλλά σ' αυτά που θα διαβάσετε, να μην πάει ο νους σας στη φάρσα, στο άσχημο παιχνίδι για το σκοτάδι της ώρας. Σ' αυτό το θέμα, δεν μπορεί κανείς να γελήσει. Θα ήταν πολύ κακό-γούστο. "Ένα χαμόγελο, αυτό μάλιστα. Αυτό μας έδωσε το περιστατικό, το πνευματικό άπρασμο, καλύτερα, που συναντήσαμε στα Χανιά ένα βράδυ. Κάτι σαν γνωστή σελίδες του Θερβάντες...

ροπο στίτι, του χαρακτηριστικού τύπου του παλιού τουρκικού άρχοντικού της Κρήτης. Καμένα φως στα παράθυρα. Οι φίλοι χτύπησαν το ακρίκελι. Σήσανι ξένια πόρτα, μα κανείς δε φάνηκε ν' άκουσε.  
—Βρέ παιδιά, αυτό είναι βαρβαρότητα. Πάμε να φύγουμε πρότεϊνα.  
—Μάλμο! Μάλμο! φώναξαν δυνατά, χωρίς να δώσουν σημασία στους διαταγμούς μου.  
Τότε άνοιξε ένα παράθυρο στο μεσαίο πάτωμα και μία άπιθανη ψηλή σιλουέτα φάνηκε να σκιδεί προς το δρόμο.  
—Ποιος είναι; ρώτησε μία φιλή ευγενική φωνή.  
"Εγίναν οι αναγνωρίσεις και ή πόρτα άνοιξε με σχοινάκι, ενώ ο Μάλμο γνάς καλούσε: «Έλατε επάνω».  
"Μπήκαμε σ' ένα μεγάλο δωμάτιο που βρισκόταν σε μεγάλη άκαταστασία. Ο οικοδεσπότης μας δέχτηκε πολύ πρόθυρα, αλλά με κάποια κούραση. Μ' έφερε σε

Του Α. Ραυτοπούλου

Ο οικοδεσπότης, φωτίζοντας με τη λάμπα στο ύψος του κεφαλιού του, μας έμπασε στη Βιβλιοθήκη. Μία πολύ μεγάλη σάλα, με ράφια όλόγυρα ως άπάνω στο ταβάνι, φορτωμένα βιβλία. Σε μία άκρη ένα παλιό γραφείο. Σ' ένα γυμνό κομμάτι τοίχου ο χειρόγραφος κανονισμός της Βιβλιοθήκης σε μία μεγάλη κόλλα.  
—Έχω 10.000 τόμους, λέει ο ιδρυτής της. Δυστυχώς, δεν μπορώ να σας δείξω τα πολύτιμα βιβλία, είναι πολύ κουρασμένος. Μα και για σας είναι άργά.

Έχει, μας λέει, την πιο πλήρη συλλογή βιβλίων για την Κρήτη, Ελληνικών και ξένων. "Οτι έχει γραφτεί για την Κρήτη, άπο την ανάκαμψη της τυπογραφίας, σχεδόν 1670 βιβλία περί Κρήτης, σε πάμπολλες γλώσσες. Μας δείχνει μερικά πολύ παλαιά, πράγματι, ξενόγλωσσα βιβλία. Μερικά έχουν χρονολογίες έκδόσεως του 17ου αιώνα. Λέει πως είναι τα μοναδικά που σώζονται. "Ανάμεσα σ' άλλα βλέπουμε ένα βιβλίο του Χάμπι, για το πως γινόταν το μαύρο χρώμα στην Κνωσό.

Η Μάλμειος Βιβλιοθήκη περιέχει και μία συλλογή μικροσκοπικών βιβλίων. Σημειώνουμε πάντε κοράνια χειρόγραφα, το ένα σε μέγεθος κοιτιού σπέρτων. Έχει, λέει, και 2—3 κοράνια χρυσά(!). Μας δείχνει ένα Εγγέλιο του 1558 και μία Παλαιά Διαθήκη σε εβραϊκή γλώσσα.

**Ε**ΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΡΑΔΥ δεν περνούσε. Το καλοκαίρι έπέμενε ακόμα, ο άέρας ήταν χλιαρός, άδύνατο να κοιμηθεί κανείς ναρξ. Ήταν ή τρίτη και τελευταία βραδιά που περνούσα στα Χανιά, στη διάρκεια μιας δημοσιογραφικής άποστολής στην Κρήτη, το περισσότερο φθινόπωρο.  
Μου κάνουν μερία άποψη, ευγενώς προσφερόντες, ένας συνάδελφος άνταποκριτής άθηναϊκής εφημερίδας κι Ένας νεώτερος ποιητής που γραφεί φλογερούς στίχους για την εποχή μας... Φόγαμε, ήπιαμε ένα μπυράκι κροσά ύραφο, τυποποιημένο, της οίνοποιίας της Ένώσεως Συνταξιστών, μιλήσαμε λίγο για ποίηση και για πνευματικά ζωά στην Άθηνά.



Μία άκόμη φιλοσοφική κάρσα του Μάλμειου οίκου. Ή σφραγίδα και το έμβλημα προειδοποιεί: «Μή λησμονήσας διατί είσαι άνθρωπος».

πολύ δύσκολη θέση, ζητώντας έπιμόνα συγγνώμη για την άκαταστασία.

—Είμαι άρρωστος, έξηγησε. Είναι μέρες τώρα που δεν αισθάνομαι καθόλου καλά. Μουτίσσε δεινότερος ο άνιψιός μου. Τι κάνετε; Πότε ήλθατε; "Αχ, έπρεπε να με βρήτε στα καλά μου, να γνωριστούμε...

Τόν βόλαμε με το ζόρι σχεδόν στο κρεβάτι του, όπου παρά τή ζίστη, ήταν τυλιγμένος μέσα σε βαρεία ρόμπα και σκεπασμένος με κόμπουςες κουβέρτες. "Όλα εκεί μέσα, άρχίζοντας από τον οίκοδεσπότη, ήταν παλιωμένα, έρημικά, σε να είχε καιρό να τ' άγίγιζε χέρι...

—Από τότε που πέρανε ή μητέρα, εφθάσανοι μεγάλο πόνος... μου στοίχισε φοβερά, είπε ο Μάλμο, με φωνή πολύ συγκινημένη.

Μας μίλησε για τη μητέρα του που την έχασε τελευταία, για το θάνατό της που τον άρρησε τελείως έρημο. Φιλοσόφησε πάνω στη ζωή και στο θάνατο με πολύ πίκρα και άπαισιοδοξία.

—Τίς μας κανένα σου παίρημα τώρα. Αντόνιο, όσε τα θλιβερά, του είπαν οι φίλοι. Πίξ μας «Τό δόντι». «Τό δόντι», έξηγησαν σ' έμένα, είναι ένα φιλοσοφικό παίρημα που έγραψε ο Αντόνιο όταν το παιδί του έσκασε το πρώτο δοντάκι. Ήταν κάποτε παντρεμένος, αλλά εύτυχώς... άτύχησε στο γάμο του.

Μά ο ποιητής δεν είναι σε φόρμα άποψη.

—Δεν μπορώ, παιδιά, άποψη, είμαι πολύ βραχνός.

Έγώ είχα μεγαλύτερη περιέργεια να δω τη Μάλμειο Βιβλιοθήκη και Πινακοθήκη. Το διάδωσα σε μάτια μου.

—Ναι, πρέπει να δήτε τη Βιβλιοθήκη μου. Τι άτυχία να φύγετε άφριο το πρωί!

**Π**ΡΟΧΩΡΗΣΕ μπροστά, ψηλός και σκυφτός, άπίστευτα άδύνατος και γερασμένος, με μία τεράστια λάμπα άντίκα στο χέρι. "Ανεήκαμε μία έσωτερική σκάλα, όπου το φευγαλέο φως έπαιζε παράξενα παιχνίδια με τις σκιές πάνω σε κάτι παλιές ταπεσαρίες, γωνιές με άντικες, άράχνες, σχέδια άφρημένα της ύγρασίας και της σκόνης.  
«Νά έχει άραγε φαντάσματα;» σκεπτόμουν. «'Ας είχε τουλάχιστον ένα!»

—Και τώρα που να πάμε;

Ή ώρα ήταν 10. "Ήμερα περίπου τι βραδυά θάματα και άκραάματα προσφέρονταν. Στην «Όσπη», στον μεγάλο κήπο, μία ντιζέ σπαράζε μπροστά στο μικρόφωνο, κάθε μισή - μία ώρα. Στη «Χαδάση» ο ντόπιος παραλήδες έβριχναν βροχή από πιάτα στα πόδια μιας άλλης ντιζέ άπο τη Σίερα Μορένα της Φλώτιδας. 'Ο κ. Τάδε πέταζε χθές το βράδυ 40 πιάτα! Ήταν κάτι, για τη φοβερή κρίση που αντιμετώπιζαν τα ύλοπαλεία. Πρό καιρού είχε έπέρθει ο άστυνόμενος κατόπιν εισηγγελικής ύποδείξεως αλλά ή πιανοβροχή συνεχιζόταν. Ο κινηματογράφος έπαιζαν την «Πορνική άμαρτωλή» και το «'Αχ-όαχ και ξανά - όαχ». Άπελπισία. "Υπόρησε δέδοια και ή λέσχη, όπως παντού. Έκεί είχα την εύγένεια να με καλέσει, κάποιο άλλο βράδυ, ένας συνάδελφος, άρχισυντάκτης τοπικής εφημερίδας. "Όλοι έπαιζαν χαρτιά μετά μανίας, βολαφώνοντας με έπιδέξες κινήσεις τον καιρό τους.

—Λοιπόν, που να πάμε;

—Γνώρισες τον ποιητή Μάλμο; με ρώτησε ο συνάδελφος.

Όμολόγησα με κάποιο δέος την άγνωσία μου. Οι δύο άλλοι άντάλλασαν στο μεταξύ ματιές και νοήματα, που μοή έταν άκατανήτα.

—Πρέπει, λένε, να γνωρίσεις το Μάλμο, τη Μάλμειο Βιβλιοθήκη, την Πινακοθήκη και τις συλλογές του, άφοσ σ' ενδιαφέρει ή πνευματική ζωή στην πόλμας.

—Μά δεν είναι άργά; (Είχε πάει 11 ή ώρα).

—Είναι τόσο καλός και φιλόξενος, που όσο του κάνει χαρά.

Άφοσ τα πρόγματα ήταν έτσι δεν είχα ποιά να συμφωνήσω. Οι δύο φίλοι είχαν μία περίεργη έκφραση, καθώς σκηνοήκαμε και ξεκινάσαμε, αλλά δεν έδωσα σημασία.

Κι' έτσι, έκείνο το έγινο βράδυ στα Χανιά, γνώρισα το Μάλμο.

\*

**Π**ΡΟΧΩΡΗΣΑΜΕ προς το λιμάνι, περνώντας κάτι δαιδαλώδη στενά δρομάκια, τελείως αφώτιστα, προς τα «Σκοινοποκαδικά». 'Ο μόνος άνθρωπος που συναντήσαμε ήταν μια χοντρή ίεραία άγοραίας «Αφροδίτης» που μας ζήτησε φωτιά. Σταματήσαμε μπροστά σ' ένα έτοιμό-

# ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ  
ΑΠΟ ΤΗΝ 5η ΣΕΛΙΔΑ

σημερινών απολιθωμένων κεφαλών.

\*  
**Η** ΝΕΚΡΟΚΕΦΑΛΗ, αυτό το μακάβριο σύμβολο, αλλά και τόσο παραινετικό για φιλοσοφημένους διαλογισμούς κυριαρχεί στο Μάλμιο οίκο. Πάνω στο γραφείο της διδασκλήκης είδαμε μία κάρα, υαλιολιμένη με γομαλάκα, πάνω σε μία βάση από μαύρο ξύλο. Στη βάση αυτή είναι χαραγμένη ή στοχαστικώτατη ρήσις:

«Όπως είμαι ήσουνα, όπως είσαι θα γίνω».

Μου εξήγησαν. Είναι η κάρα του πατρός Μάλμιο, φυλαγμένη από τον εύλαβη υιόν. Ο πατέρας του πάμφτωχου Μαϊκίνα των Χανίων — που υπήρξε ο ίδιος φωτογράφος — ήταν κομρής το επάγγελμα. Καιρό μετά το θάνατό του, ο φίλος μας ο Αντόνιο, αφού περιποιήθηκε δοντικώς την κάρα του, θέλησε να του κάνει... φιλολογικό μνημόσυνο. Είναι μία ιστορία που μάθαμε άργότερα, τραγική και...

Στά αποκαλυπτήρια της κάρας, ο Μάλμιο ήθελε να ακουσθή ένα μάρος φυνέμπρ (πένθιμο έμβρατήριο). Δεν είχε, όμως, λεπτά για να πληρώσει όρχηστρα. Βρέθηκε τότε το «Τρίο Καμόντες» ή τρίο - συμφορά, όπως το έλεγαν οι Χανιώτες, που προθυμοποιήθηκε με δυο - τρία τάληρα να παίξει. Ήταν ένα σαντούρι,

ένα πάντοσ και μπαγλαμάς ή κάποιο άλλο λαϊκό όργανο. Κάποιος φαρσέρ, όμως, είχε κώσει την οφρίτα του. Το «Τρίο» τοποθετήθηκε στην αίθουσα της τελετής, πίσω από ένα παραβάν για να είναι άθεατο. Όπως είχε συμφωνηθή, μετά το επίσημο λογύδριο του Αντόνιο και ενώ θα καλούσε τους προσκεκλημένους σ' ενός λεπτού σιγή, θα άκουγόταν άργά και τελετουργικά το ρέκβιεμ του Μόσαρτ, τον όποιο, έννοείται, οι Καμόντες δεν είχαν ούτε άκουστά! Άλλά ποιά ήταν ή έκπληξις όλων και ή όργη του Αντόνιο, όταν στην ιερή στιγμή άκούσθηκαν από το παραβάν οι δέβηλοι ήχοι του άσματος: «Έχετε φαραδες φάρια...». Το μουσικοφιλολογικό μνημόσυνουό κουρώς μετετρέπη σε χοντρή φάρσα και ο κάλος Αντόνιο πήρε ένα μάθημα σελιρότητας, το πρώτο.

Γιατί, όπως θα καταλαβαίνετε, δεν θα ήταν το τελευταίο. Η έπαρχιακή πλήξη δεν χάνει καμμιά εύκαιρία να ξεδώσει... Πόσα δεν έχουν κολλήσει στο φτωχό Μάλμιο. Πώς διεκδικεί τάχα το στέμμα της Σικελίας — έπειδή ή καταγωγή του είναι τοκτσιλιάνικη και ή έθνικότητά του Ιταλική — και άλλα πολλά.

Έγώ δεν άκουσα τίποτα τέτοιο από τον ίδιο. Γνώρισα μόνο ένα συμπαθητικό — συγκινητικό μάλιστα — πνευματικό Δόν Κιχώτη της Έσημης έπαρχίας μας, που καθάλικεύει το δικό του Ροσινάτε: τον Πήγασο.